

dr hab. Rafał Żelazny, prof. UE
Wydział Ekonomii
Katedra Ekonomii
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
rafal.zelazny@ue.katowice.pl

Katowice, 23.08.2023 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Skręt-Bednarz
pt.: „Wpływ zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych w specjalnych strefach
ekonomicznych na wartość przedsiębiorstwa”**

1. Uwarunkowania formalno-prawne determinujące przygotowanie recenzji rozprawy doktorskiej

Pismem nr 58/2022/2023 z dnia 24.05.2023 r. Przewodniczący Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse, pan prof. dr hab. Grzegorz Kończak poinformował o powołaniu mojej osoby na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Agnieszki Skręt-Bednarz, z czego wynika obowiązek sporządzenia recenzji rozprawy doktorskiej pt.: „Wpływ zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych w specjalnych strefach ekonomicznych na wartość przedsiębiorstwa” w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania wniosku o jej sporządzenie.

Przewód doktorski przeprowadzany jest w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse na podstawie przepisów dotychczasowych (*Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami w związku z art. 179, ust. 1 i ust. 2 *Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późniejszymi zmianami).

Art. 13 ust. 1 przytoczonej *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* określa, że: „Rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić

oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej”. W związku z powyższym w dalszych częściach recenzji dokonano stosownej weryfikacji przedłożonej rozprawy doktorskiej we wskazanych ustawowo wymiarach.

2. Temat rozprawy i zidentyfikowany problem naukowy

Podjęcie przez mgr Agnieszkę Skręt-Bednarz tematu rozprawy doktorskiej pt.: „Wpływ zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych w specjalnych strefach ekonomicznych na wartość przedsiębiorstwa” jest w pełni uzasadnione. Przyjęta przez Autorkę mikroekonomiczna perspektywa badawcza dotycząca określenia rzeczywistych efektów pomocy publicznej – w szczególności w formie zwolnienia z podatku dochodowego – dla wartości przedsiębiorstwa prowadzącego działalność gospodarczą w specjalnej strefie ekonomicznej (SSE) nie jest szeroko rozpowszechniona w literaturze przedmiotu. Wiele z dostępnych pozycji literaturowych poświęconych funkcjonowaniu SSE dotyczy kategorii i wymiarów mezo i makroekonomicznych. Pozytywnie zatem należy ocenić zidentyfikowaną lukę badawczą. Niewielkie zastrzeżenia budzą jednak kwestie, które mgr A. Skręt-Bednarz co prawda wskazuje we Wstępie rozprawy (s. 12-13), tj.:

- koncentracja uwagi wyłącznie na zwolnieniach z podatku dochodowego od osób prawnych,
- ograniczenie przedmiotowe badań do przedsiębiorstw, które uzyskały zezwolenie na działalność w SSE, z wyłączeniem firm posiadających decyzje o wsparciu,

jednakże w mojej opinii wyjaśnia je w sposób niewyczerpujący, szczególnie w kontekście stwierdzenia o uniwersalności opracowanej metody szacowania rzeczywistej wartości przysporzenia finansowego z tytułu zwolnienia z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych. Tym samym zidentyfikowana luka badawcza mogła nie zostać wypełniona w sposób holistyczny.

Autorka formułuje problem badawczy w aspekcie możliwości ustalenia, czy uzyskanie pomocy publicznej w specjalnej strefie ekonomicznej w formie zwolnienia z podatku

dochodowego od osób prawnych zawsze prowadzi do wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Jako mierniki wartości firmy przyjmuje ekonomiczną wartość dodaną (EVA) oraz rynkową wartość dodaną (MVA).

3. Cele rozprawy doktorskiej i hipotezy badawcze

Mgr A. Skręt-Bednarz sformułowała następujące cele rozprawy doktorskiej (s.14):

1) Cele główne:

- ocena z perspektywy finansów przedsiębiorstwa różnic w zasadach kalkulacji wartości pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych wynikających z przepisów oraz stanowisk organów podatkowych i orzecznictwa sądowego,
- adaptacja modelu ekonomicznej wartości dodanej do szacowania wartości pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych dla przedsiębiorstwa.

2) Cel metodyczny:

- wykazanie przydatności zastosowania miar efektywności finansowej do oceny konsekwencji wykorzystania pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych oraz skonstruowanie metody szacowania wartości publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych.

3) Cele utylitarne:

- weryfikacja metody szacowania wartości pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych z perspektywy finansów przedsiębiorstwa na wybranych studiach przypadków,
- porównanie wartości pomocy publicznej oszacowanej na podstawie skonstruowanej metody z wartościami pomocy publicznej ustalonymi na podstawie przepisów oraz stanowisk organów podatkowych i orzecznictwa sądowego.

Biorąc pod uwagę temat rozprawy doktorskiej i jej strukturę oraz słownikowe i praktyczne znaczenie przymiotnika „główny”, przyjęcie jednego celu jako celu głównego i ewentualne wskazanie uzupełniających celów szczegółowych byłoby bardziej uzasadnione. Znajduje to

wyraźnie odzwierciedlenie w sposobie prowadzonych rozważań zogniskowanych na kategorii wartości przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w SSE w aspekcie udzielonej pomocy publicznej, tj. zwolnienia podatkowego.

Niezależnie od powyższej uwagi lektura rozprawy pozwala stwierdzić, że wszystkie wskazane przez Autorkę cele zostały podjęte i skutecznie zrealizowane.

Na podstawie przytoczonego wcześniej w dokumencie recenzji problemu badawczego, mgr A. Skręt-Bednarz formułuje **trzy hipotezy badawcze**, tj. (str. 15 Wstępu):

- 1) Realizacja inwestycji w specjalnej strefie ekonomicznej nie jest warunkiem wystarczającym przyrostu wartości przedsiębiorstwa wynikającego z prawa do zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych.
- 2) Sposób rozliczeń podatkowych w specjalnej strefie ekonomicznej wpływa na zmniejszenie wartości tarczy podatkowej.
- 3) Wartość pomocy publicznej ustalona zgodnie z zasadami wynikającymi ze stanowisk organów podatkowych i orzecznictwa sądowego nie odpowiada wartości tej pomocy dla przedsiębiorstwa.

Autorka pomija stawianie pytań badawczych, co w mojej opinii może wynikać z bardzo dobrej znajomości przez mgr A. Skręt-Bednarz podejmowanej w dysertacji problematyki, nie tylko w wymiarze teoretycznym, ale również praktycznym – w związku z wykonywaną pracą zawodową i specjalizacją. Nie zmienia to faktu, iż można odnieść wrażenie, że postawione hipotezy badawcze przynajmniej w części mają charakter wniosków z przeprowadzonych badań. Paradoksalnie podejście dotyczące formułowania hipotez oparte na logice indukcji jest raczej charakterystyczne w przypadku niedostatków informacji i wiedzy w zidentyfikowanym obszarze badań. Konkludując, zastosowanie podejścia od zdefiniowania problemu badawczego, poprzez pytania badawcze i hipotezy mogłoby poprawić jakość sformułowanych twierdzeń wymagających potwierdzenia lub odrzucenia (falsyfikacji).

Hipoteza 1 została potwierdzona w krótkim okresie, przy braku możliwości jej weryfikacji w perspektywie długookresowej na podstawie przeprowadzonych studiów przypadków.

Również w przypadku hipotezy 2 przeprowadzone badania nie pozwoliły na jej jednoznaczne potwierdzenie lub odrzucenie.

Jednoznacznie pozytywnie została zweryfikowana hipoteza 3, zgodnie z którą wartość pomocy publicznej ustalona zgodnie z zasadami wynikającymi ze stanowisk organów podatkowych i orzecznictwa sądowego nie odpowiada wartości tej pomocy dla przedsiębiorstwa zarówno w perspektywie krótkookresowej, jak i długookresowej.

W opinii Recenzenta proces weryfikacji tak sformułowanych hipotez przebiegał prawidłowo.

4. Metody badawcze

Mgr A. Skęt-Bednarz w prowadzonych badaniach zastosowała metody jakościowe i ilościowe. W opinii Autorki (Wstęp, str. 15) były to: metoda dedukcji w zakresie analizy ekonomicznej, metoda ekonomicznej analizy prawa, studia przypadków i metoda indukcji. W mojej opinii prowadzone badania miały bardziej charakter finansowy niż stricte ekonomiczny, co jest w pełni uzasadnione biorąc pod uwagę dyscyplinę, w której prowadzony jest przewód. Jednocześnie w opinii Recenzenta Autorka w obszarze wskazanej ekonomicznej analizy prawa dokonuje bardziej ocen, aniżeli wynikających z badań rekomendacji zmian.

5. Ocena formalnej i merytorycznej strony rozprawy doktorskiej

Praca doktorska mgr A. Skęt-Bednarz liczy 521 stron, w tym:

- spis treści – 3 strony,
- wykaz skrótów – 3 strony,
- **tekst rozprawy zawierający wstęp, cztery rozdziały i zakończenie stanowią 222 strony,**
- bibliografia – łącznie 17 stron,
- spisy tabel, rysunków i wykresów – 9 stron,
- spis załączników – 2 strony
- **załączniki – 259 stron.**

W dalszej części recenzji postanowiłem pominąć przytaczanie, nawet skrótowe, treści zawartych przez Autorkę w poszczególnych częściach rozprawy (wstępie, poszczególnych rozdziałach, zakończeniu i załącznikach), zakładając, że po pierwsze są one znane członkom

komisji, a po drugie są przyczyną przedstawienia w wersji końcowej nienaturalnie obszernej recenzji, w części wprost powielającej określone fragmenty rozprawy.

Oczywiście rolą Recenzenta jest wskazanie silnych i słabych stron pracy w kontekście oryginalności rozwiązania podjętego problemu naukowego, ogólnej wiedzy teoretycznej kandydatki w danej dyscyplinie naukowej (w tym przypadku: finansach) oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Kwestie te zostaną podjęte poniżej.

1) Strona formalna pracy

- generalnie poprawna struktura rozprawy doktorskiej z istotną uwagą dotyczącą tytułu i zakresu rozdziału pierwszego, który w ocenie Recenzenta powinien bardziej koncentrować się na zagadnieniach dotyczących finansowych aspektów pomocy publicznej dedykowanej przedsiębiorstwom w kontekście stosowania mechanizmów konkurencji rynkowej, a problematyka SSE zostać ujęta jako jeden z przykładów takiej pomocy zamiast zogniskowania uwagi – zgodnie z tytułem na charakterystykę SSE;
- znaczny udział załączników w całości rozprawy (259 stron) – choć w pierwszej chwili może budzić wątpliwości – to w ocenie Recenzenta nie jest nadmiarowy, a prezentowane w nich dane zostały racjonalnie wkomponowane poprzez stosowne podsumowania prezentowane w zasadniczej części rozprawy (z użyciem bolda);
- logiczny, spójny i przejrzysty wywód;
- starannie opracowane tabele, wykresy i rysunki;
- ogólna staranność w przestrzeganiu zasad dotyczących odwołań źródłowych, z niewielkimi wyjątkami dotyczącymi aktów prawnych;
- niewielka liczba błędów o charakterze stylistycznym czy interpunkcyjnym (np.: str. 17 – „podsumowania” zamiast „podsumowanie”; str. 26 – „nowego tereny” zamiast „nowego terenu”; str. 97 – „rynkową” zamiast „rynkową”; str. 117 – (wyższa dźwignia operacyjna)”; str. 118 – „ze niezmiennie” zamiast „za niezmiennie”; str. 123 – „pozaodsetkową tarczę podatkową” zamiast „pozaodsetkową tarczą”; str. 135 – „zależne” – zamiast „zależnej”; str. 137 – „utrzymania” zamiast „utrzymania”; str. 153 i 166 – „Zezwolenia” zamiast „zezwolenia”; str. 222 – „(np. przychodów finansowych... brak nawiasu zamykającego odnośnik,
- niewielka ilość powtórzeń w jednym zdaniu (np. str. 30 – „regiony”; str. 55 – „wartość”;

- brak stosowania kursywy w przypadku cytowania w tekście rozprawy aktów prawnych, co poprawiłoby przejrzystość pracy,
- kilka błędów w zakresie poprawności ciągłości tekstu (np. str. 63 – „Regulacje \w zakresie”),
- kilka błędów w zakresie niewyjaśnionych w wykazie skrótów akronimów (np. str. 96 – „cVA” i str. 98 „CVA”),
- słaba czytelność niektórych załączników, np.: Załączników nr 9, 14 – możliwa do poprawy za pomocą niewykorzystanej wolnej przestrzeni na stosownych stronach.

2) Strona merytoryczna pracy

- ścisła korelacja między tytułem rozprawy a treścią poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów;
- oryginalność i walor aplikacyjny zaproponowanej autorskiej metody oszacowania wartości pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku CIT w SSE w oparciu o koncepcję EVA jako miernika wartości przedsiębiorstwa (rozdział III oraz rozdział IV);
- pozytywna weryfikacja opracowanej metody szacowania wartości pomocy publicznej w formie zwolnienia podatkowego CIT w czterech przedsiębiorstwach prowadzących działalność w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej S.A.;
- interdyscyplinarność prowadzonych rozważań dzięki bardzo dobrej znajomości i poprawnym posługiwaniu się przez Autorkę terminologią z zakresu dyscypliny finanse oraz dobrą znajomością regulacji prawnych oraz stanowisk organów podatkowych i orzecznictwa w zakresie ustalania wartości pomocy publicznej w SSE (m.in.: rozdział I i II);
- poprawny dobór pozycji literaturowych – zarówno pozycji zwartych i artykułów naukowych (w znacznej części anglojęzycznych), jak również stosownych aktów prawnych;
- wątpliwości Recenzenta budzi stwierdzenie o uniwersalności opracowanej metody szacowania rzeczywistej wartości przysporzenia finansowego z tytułu zwolnienia z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych, biorąc pod uwagę koncentrację uwagi Autorki wyłącznie na zwolnieniach z podatku dochodowego od osób prawnych oraz ograniczenie przedmiotowe badań do przedsiębiorstw, które uzyskały

zezwoleń na działalność w SSE, z wyłączeniem firm posiadających decyzje o wsparciu (str. 231 – „Metoda ta stanowi narzędzie dla inwestorów do oceny wpływu zwolnienia strefowego na wartość przedsiębiorstwa korzystającego z tego zwolnienia z perspektywy mikroekonomicznej”);

- również inne, przyjęte w dysertacji założenia mogą rodzić dodatkowe pytania, np.: str. 137 – „(...) przyjęto założenie o utrzymaniu pierwotnej struktury kapitału również przy symulacji wartości miernika EVA_{nSEZ} ”; str. 171 – „W efekcie powyższego porównania stwierdzono, że Kompap S.A. dysponuje wprawdzie znacząco większym kapitałem własnym, jednak jest najbardziej porównywalnym podmiotem co do skali ze wszystkich podmiotów z tej branży notowanych na GPW” – 50 tys. PLN versus ponad 5 mln PLN;
- brak danych teleadresowych dotyczących czterech przedsiębiorstw poddanych analizie, bez wyjaśnienia przyczyn takiego stanu rzeczy (użyto sformułowań: „Na bazie otrzymanych od Spółki danych ...”).

6. Konkluzja

Wnikliwa lektura rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Skręt-Bednarz pozwala stwierdzić, co następuje. Autorka zidentyfikowała istotny problem badawczy z punktu widzenia dyscypliny *finanse* dotyczący wpływu pomocy publicznej w formie zwolnienia podatkowego CIT w SSE na wartość przedsiębiorstwa. W celu jego rozwiązania opracowała autorską metodę oszacowania wartości pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku CIT w SSE w oparciu o koncepcję EVA i MVA jako miernika wartości przedsiębiorstwa. Mgr A. Skręt - Bednarz podczas prowadzenia badań wykazała ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie *finanse* na dobrym poziomie, jak również potwierdziła umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (także cytowanym w rozprawie własnym dorobkiem naukowym).

Nie ustrzegła się rzecz jasna, jako zdobywająca doświadczenie adeptka nauki, pewnych wskazanych w recenzji niedociągnięć, błędów, braków czy też dyskusyjnych sformułowań – w tym trudnych do zweryfikowania założeń. Tym niemniej w mojej opinii są to raczej wskazówki mające na celu udoskonalenie warsztatu do zaimplementowania w dalszych pracach naukowo-badawczych.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że **recenzowana rozprawa doktorska, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Autorki w dyscyplinie finanse oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.** Tym samym spełnia warunki określone w Art. 13 ust. 1 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami w związku z art. 179, ust. 1 i ust. 2 *Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późniejszymi zmianami.

Wnioskuje o dopuszczenie mgr Agnieszki Skręt-Bednarz do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Katowice, 23.08.2023 r.

